

Igäiühe jaoks...

Üksilduse lugu

Douglas Coupland

Douglas Coupland
Eleanor Rigby
2005

*Raamatu eesti keeles kirjastamise õigus kuulub
eranditult kirjastusele ERSEN.
Selle raamatu reprodutseerimine, tõlkimine ja levitamine
ilma valdaja loata on õigusvastane
ja seadusega karistatav.*

See romaan on täielikult väljamõeldis. Kõik siin leiduvad nimed, tegelaskujud ja juhtumid on autori kujutlusvõime vili. Igasugused sarnasused tegelike isikute, nii elavate kui surnutega, samuti sündmuste või asukohtadega on täiesti juhuslikud.

Kaane kujundanud Reet Helm
Toimetanud Evelin Piip
Korrektor Inna Viires

ELEANOR RIGBY
Copyright © 2004, Douglas Coupland
All rights reserved

“THE WRECK OF EDMUND FITZGERALD”
BY GORDON LIGHTFOOT
WB MUSIC CORP. (ASCAP)

© 2018 Kirjastus ERSEN

M03332418
ISBN 978-9949-82-201-0

Kõik kirjastuse ERSEN raamatud ja e-raamatud on saadaval
veebipoest **www.ersen.ee**

Ma olin alati arvanud, et inimene, kes sünnib pimedana ja saab hilisemas elus moodsa meditsiini imede abil nägijaks, tunneb end uuestisündinuna. Kujutlege vaid, mis tunne on vaadata meie maailma uhiuute silmadega, kõik on värsked, kaste-
piiskadega kaetud ja ilust pungil – kahvatu nahk ja kollased nartsissid, keedetud merivähid ja täiskuu. Ja siiski olen ma lugenud raamatuid, mis kinnitavad, et see ei ole viis, kuidas äsja loodud nägemine tegelikus elus vastu võetakse. Varem pimedad olnud patsiendid, kellele kingitakse nägemismeel, tunnevad end hirmunult ja segaduses. Nad ei mõista kuju ega värvi ega sügavust. Kõik ehmatab ja mitte miski ei too lohutust. Minu vend William ütleb: „Kuule, Liz, mõtle ise – lapsed lamavad oma hällides peaaegu aasta otsa ja vaatavad, kuidas käpiknukud ja värvilised mänguasjad tekivad ja kaovad. Nad on purulollid ja neil läheb tükk aega, et taibata isegi seda, kus lõpevad nemad ja kus algab maailm. Miks peaksid lood olema teisiti ainult sellepärast, et sa oled vanem ja tehniliselt võttes targem?“

Lõppude lõpuks kipuvad need, kellele on kingitud uus nägemisvõime, tõmbuma omaenda maailmadesse. Mõned anuvad, et neid muudetakse uuesti pimedaks, siiski – hoolikamalt kaaludes löövad

nad kõhklema ja mõistavad, et on võimetud oma nägemismeelest loobuma. Halva nägemine on parem kui mitte millegi nägemine.

Ja siis on veel midagi, millele ma mõtlen: kuidas kurjategijad filmides on valmis kiunuma seni, kuni neil lastakse liituda tunnistajakaitseprogrammiga. Neile antakse uhiuus nimi, pass ja kodu, aga nad ei tohi enam kunagi kontakteeruda kellegagi oma endisest elust, neile jääb kaks võimalust: kas surm või täiesti uueks inimeseks saamine. Aga kas teate, mis mina arvan? Ma arvan, et FBI laseb lihtsalt maha kõik, kes selle programmiga liituvad. Tõsiasi, et keegi neist surnud osalejaist kunagi ei kuule, veenab väljaspool olijaid väärustunult selles, et too programm ka tegelikult toimib. Vaadake mõnele näkku: nad lähevad samasse nõiduslikku paika sel maal, kuhu inimesed viivad oma lemmikloomad, keda nad enam ei taha.

Kuulake nüüd ometi, mida ma räägin! Mu õde Leslie ütleb, et ma olen liigselt morbiidsete mõtete küüsis, aga ma ei ole temaga nõus. Arvan, et ma olen täiesti mõistlik, püüan olla lihtsalt enda vastu aus, mis maailma asjadesse puutub. Või leida uusi võimalusi, kuidas neid näha. Kunagi lugesin, et iga praegu Maal elava inimese kohta on üheksateist surnut, kes on elanud siin enne meid. Seda ei olegi tegelikult nii palju. Meie olemasolu liigina on olnud nii tüürike. Me kipume seda unustama.

Vahel mõtlen, kui suure känkra saaks, kui võtta kõik olevused, kes kunagi on elanud – mitte ainult inimesed, vaid ka kaelkirjakud, planktoni, amööbid, sõnajalad ja dinosaurused –, ning suruda need kokku üheks suureks keraks, planeediks. Selle uue känkra gravitatsiooniline mass paneks selle kokku tõmbuma tillukeseks palliks, mis on sama tuline kui Päikese pind. Sellest tõuseks suitsu kosmosesse. Aga *võib-olla* oleks kõigi nende olevuste veres sisalduv raud siiski liiga raske, et see suudaks kosmosesse tõusta, ja *võib-olla* tekiks sellest hoopis väike ja vihane sularauast südamikuga planeet. Ja *võib-olla*, ainult *võib-olla* tärkaks sel uuel planeedil uus elu.

Ma mainin seda kõike sellepärast, et seitse aastat tagasi, 1997. aastal, möödus Maast komeet – Hale-Bopp, mingi teise hävitatud planeedi kamakas, mis kihutab ringi mööda universumit. Ma nägin seda esimest korda kohe pärast päikeseloojangut, seistes Rogersi videolaenutuse parkimisplatsil. Teismeliste kambad, ise riides nagu huligaanid või libud, osutasid ülespoole, selle väikese sulavõi moodi låraka poole sinkjasmustas taevas Hollyburni mäe kohal. Selge see, et kõik need tähtkujud on muidu selge jamps, aga kui taevasse ilmub äkitselt täiesti uus objekt, avab see mingi akna nii sinu hinges kui ka sinu saatusetunnetuses. Ükskõik kui ratsionaalne sa olla püüad, raske on vabaneda tundest, et säärane taevane sündmus kannab endas teatud radikaalset muutust.

Kummaline, et selleks oli vaja komeeti, et tuua pisike, kuid radikaalne muutus ka minu enda ellu. Sellele sündmusele eelnenud aastatel olin sõelunud oma päevade sisu võimalikult tiheda sõelaga, proovides kinni püüda neid teravaid ja inetuid tükikesi, mis tekitasid minus kahetsust: halbu ideid, mõttetu harjumusi, robotlikku mõtlemist. Nagu iga teinegi, soovisin ka mina välja uurida, kas mu elu omandab kunagi mingi tähenduse või annab ehk isegi kokku mõne loo. Hale'i-Boppi kiiluvees mõistsin, et mu elu, kuigi tehniliselt võttes adekvaatne, oli jõudnud sellisesse seisu, millest see vaevalt enam millekski muuks edasi areneda sai. Kui ma vaid suudaksin hoida kõike veel mõne aastakümne selles ühtlases, tasases hoovuses, võiks surnumatja heita mind turbasohu, ilma et oleksin kunagi päris hulluks läinud.

Ma tegin põhjaliku muudatuse, seistes videolaenutuse ees parkimisplatsil, käes kassetid filmidega „Rannal“, „Bambi“, „Helluse keeles“, „Kui roheline oli minu org“ ja „Finzi-Continide aed“,^{*} põrnitsedes üles komeedi poole. Otsustasin, et elult kindlustunde nõudmise

^{*} Originaalpealkirjad „On the Beach“ (2000), „Bambi“ (1942), „Terms of Endearment“ (1983), „How Green Was My Valley“ (1941) ja „The Garden of the Finzi-Continis“ (1971). – Siin ja edaspidi tõlkija märkused.

asemel tahan ma nüüdsest sellelt hoopis rahu. Kavatsesin loobuda soovist kõike kontrollida – nüüd oli aeg vooluga kaasa minna. Selle ühe otsusega langes mu kehalt õnnetoova kettkirja raskus, mida olin endaga kogu elu kaasa lohistanud, ja korraga olin kerge kui kajakas. Ma olin end vabastanud.

* * *

Loomulikult, me sünnime siia ilma üksinda ja kui me sureme, ühineme kõige elusaga, mis on eales eksisteerinud – ja mis kunagi eksisteerib. Kui olen surnud, ei pea ma enam üksildane olema – siis liitun suure seltskonnaga. Vahel kontoris, kui telefonid ei helise ja ma olen oma päevase paberitööga valmis saanud ja kui Kääbus, kel-telele ma raporteerin, on ikka veel väljas lõunal, istun oma rinnakõrguses salveirohelises kuubikus ja tunnen lohutust teadmisest, et kuna ma ei mäleta, kus ma olin enne sündimist, milleks peaksin siis muretsema sellepärast, kuhu ma satun pärast surma?

Igal juhul, kui te peaksite kunagi sisenema sellesse kuubiku-
farmi, mida Landover Communication Systems endast kujutab, ei
märkaks te mind tõenäoliselt, ükskõik kas ma parasjagu unistan või
mitte. Õppisin juba kaua aega tagasi end nähtamatuks muutma. Ma
tõmbun endasse ja mu pilk muutub liikumatuks ja ilmetuks. Üks mu
lemmikasju telekas on see, kui näitleja on kirstus ja teeskleb surnut,
või – mis paistab olevat veelgi suurem väljakutse – lebab surnu-
kuuri terasest lahkamislaual üleni kliinilise valge valguse käes. *Kas
ma nägin tema ripsmete võbelust? Kas see põselihas tõmbles just äsja? Kas
tema rinnak laskub ja tõuseb tasahiljukesi?* See minu eriline huvi – on
see napakas või lihtsalt haiglane?

Praegu olen ma ükski ja ma olin ükski ka siis, kui nägin oma elu
esimest komeeti tol õhtul parkimisplatsil, komeeti, mis kergendas
mu elukoormat. See muutis mu nii kergemeelseks, et panin laenu-
tatud filmid oma Honda tagaistmele ja läksin Ambleside'i randa
kõndima. Ometi kord ei vaadanud ma igatsevalt kõiki neid paare

ja perekondi, kes suundusid tagasi oma autode poole, või teismelisi, kes tulid liivaluidete vahele terveks ööks jooma, narkotsi tegema ja keppima.

Komeet!

Taevas!

Mina!

Kuu oli tõeliselt glamuurne täiskuu – nii hele, et see tekitas minus tahtmise selle valgel ristsõna lahendada, lihtsalt selleks, et teada, kas see oleks võimalik. Ma võtsin tossud jalast ja neid käes hoides kõndisin merevahu sisse ja vaatasin läände, Vancouver Islandi ja Vaikse ookeani poole. Mulle meenus üks vana Jooksurkáo ja Ott Koioti* vastuseisu multikas, see, kus Koiott ostab maailma kõige võimsama magneti. Kui ta selle sisse lülitab, hakkavad kõrbest tema poole lendama sajad hämmastavad asjad: konservikarbid, võtmed, tiibklaverid, raha ja relvad. Mul oli tunne, justkui oleksin minagi äsja aktiveerinud sarnase magneti ja olin nüüd ootel, et näha, mis üle ookeanide ja kõrbete minu poole lendab.

* * *

Minu nimi on Liz Dunn. Ma ei ole kunagi olnud abielus, ma olen paremakäeline ja mu juuksed on sügavpunased ja vägisi lokkis. Ma võin norsata, aga võin ka mitte – kunagi ei ole olnud kedagi, kes ütleks mulle, kumb on tõde. Tol õhtul, kui ma nägin esimest korda Hale'i-Boppi komeeti, oli mul põhjus, miks ma laenutasin nii nutuseid filme. Järgmisel hommikul pidi mul välja tõmmatama kaks alumist tarkusehammast – kaks suurt paisunud plaksumaisi kujulist paharetti, mis otsustasid mingis vanuses hakata viltu kasvama ja rünnata mu purihambaid. Pagan võtaks, ma olin kolmekümne kuue aastane! Olin võtnud järgmise nädala vabaks ja valmistusin

* „Looney Tunesi“ multifilmide kangelased, originaalis Road Runner ja Wile E. Coyote.